

ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDA YENİLEŞME ÇALIŞMALARININ KRİTİK ANALİZİ (1990 - 1992)**

Fatma HAZIR*

Eğitim, toplumda meydana gelen sosyal, kültürel, ekonomik ve politik değişme ve gelişmelerden etkilenmekte, bu nedenle de çağ koşullarını yakından izlemesi ve sürekli olarak yenilenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla gerek ülkemizde ve gerekse diğer ülkelerde toplumların ihtiyaçlarını gözönünde bulundurarak, eğitimi çağdaş dünya koşullarına uyarlama kaygısı her zaman hissedilmiş ve bu durum sadece öğretim düzeninde birkaç yapısal boyutun değişimiyle sınırlı kalmayıp, yenileşme ve reform ihtiyacını da beraberinde getirmiştir.

Ülkemizde, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte eğitime bir yenileşme aracı olarak bakılmış, toplumumuzun eğitimden beklentileri artmış, çeşitlenmiş ve bu istekleri karşılayabilmek için eğitim sistemimizde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Hiç kuşkusuz bu gelişmelerde çeşitli tarihlerde toplanan Milli Eğitim Şuralarının payı büyük olmuştur. Özellikle 1960'lı yıllarda planlı kalkınma döneminde ilk kez 1. beş yıllık kalkınma döneminde, ilk planın 7. kesimi eğitimimizde yapılması gereken yenileşmeye yol göstermiş, ayrıca, eğitim sistemimizin temel sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri milli eğitim sularına da yansımıştır.

1923'ten itibaren toplanan şuralarda alınan kararlar incelendiğinde, ortaöğretim programlarının sürekli olarak, günün koşullarına ve değişen kalkınma ihtiyaçlarına göre değişikliğe uğradığı, ancak ikinci dünya savaşından sonra sistemin bütününe dönük bir uyarlama yapılamadığı görülmektedir. Bu konudaki uygulamalar, daha çok öğrencilerin sınıf geçmeleri ve üniversite önünde yığılmaları ile beliren sorunlar etrafında yoğunlaşmıştır. Bu durumu Özoğlu şöyle ifade etmektedir:

* A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, EPÖ Bölümü Program Geliştirme Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

** Yüksek Lisans Tez Özeti.

“1960’lı yıllarda eğitim ve öğretim sorunlarını çözmek için girişilen yenilik çalışmaları ortaöğretim sisteminin yükseköğretimin önüne yığıldığı öğrenci kitlesi konusuna ve sorunlarına ağırlık vermiş ve toplanan şuralarda öğrencileri eğitim sisteminde yöneltmek için karar alınmış, modeller geliştirilmiş ve denenmiştir” (Eğitim ve Bilim Dergisi, Özel Sayı 1992, s. 73).

Fakat, bugünkü uygulamalara bakıldığında, danışma arenası olan şuralarda önerilen modellerin ve alınan birçok kararın uygulamaya dönüştürülmediği görülmektedir. Önerilen modellerin ve alınan kararların uygulamaya yeterince yansımaması sonucu, özellikle ortaöğretim programlarındaki sorunlar günümüze kadar katlanarak artmıştır ve halen daha ortaöğretim programları çatal görünümünü korumuştur. Milli eğitim merkez örgütü özellikle ortaöğretimde, gelişen Türkiye’nin ve bilimin gerektirdiği önlemleri değil, plansızlığın, koordinasyon eksikliğinin ve zıtlıkların bir sonucu olarak gerekli önlemleri zamanında alamamış ve sorunlar giderek karmaşık hale gelmiştir.

Ortaöğretimde, program farklılıkları, lisede ve mesleki teknik okullarda, hatta bu okulların içinde alabildiğince değişik biçimlerde çoğalmış, sistemin amaçları ve ilkeleri kaybolmuştur. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim programları giderek liseleşme eğilimine girmiştir. Varış’ında belirttiği gibi, bugün ortaöğretimde “çeşitli programlar farklı dünyalar” uygulaması söz konusu olmuştur (Varış, 1988, s. 68).

Yine, ortaöğretim kurumları ile iş alanları arasında ilişki kurulmadığından, bu uygulamalar, toplumsal değerlerin dağılmasına, hayal kırıklıklarına ve yükseköğretim kapılarında yığılmalara neden olmaktadır. Bu yüzden ortaöğretimde yapılan uygulamaların, ortak kültürde birlik, yetenek ve ilgilerde zenginlik gösteren programlara dönüştürülmesi ve birbirinden kopuk olan bu programların aşama aşama bütünleştirilmesi gerekliliği ortadadır.

1986 yılında Unesco’nun Cenova’da yaptığı “Uluslararası Eğitim Konferansında” ortaöğretim sisteminde var olan yapıların çağdaş toplumların ihtiyacını karşılayamadığı ve toplumun bütün sektörlerine açık olmadığı belirtilmiştir. Yapılan reform önerilerinde ortaöğretim-iş hayatı ve iş hayatının gereklilikleri arasındaki ilişkisinin daha sağlam kurulması gerektiği, programlarda, gençlerin iş dünyalarına girmelerine ve çalışmalarına daha yüksek düzeyde devam etmelerine imkan verecek şekilde esnek ve geçişlere olanak sağlayan bir düzenlemenin önemi vurgulanmıştır (Unesco, 1986, s. 2).

1990-92 yılları arasında M.E.B. tarafından en üst düzeyde ilân edilen ve daha çok öğrencilerin sınıf geçmeleri üzerinde yoğunlaşan çalışmalar gündeme gelmiştir. Bu çabaların uygulamadaki durumu ele alınmadan önce bu son yenileşme girişiminin temel motiflerini gözden geçirmek yerinde olacaktır.

Eğitimde yenileşme Varış'a göre, alışlagelen süreçlerden ayrılma ve yeni faaliyetlere girişmektir (Varış, 1985, s. 190).

Eğitimde yeniliklerin kabul edilebilmesi, uygulayıcıların desteğine bağlıdır. Başka bir deyişle, yenileşme çalışmaları ne kadar kuvvetli ve yaygın olarak benimsenirse o derecede yaygınlaşacaktır. Hiç kuşkusuz değerlendirme çalışmalarının sürekliliği de yenileşme çalışmalarına devamlılık kazandıracaktır.

Reform ise daha geniş ölçüde yenileşmedir. Bir alanda yapılan yenileşme çalışmaları eğitim sistemine nüfuz ettikçe reform niteliği taşımaktadır. (Varış, 1985, s. 190)

Ayrıca, eğitim alanında yapılacak reform hamlelerinde ele alınan konu, milli eğitim teori ve politikasıyla tutarlı olmalı, araştırma ve uygulama sistematigi içinde ele alınmalıdır. Aksi halde, yapılan reform hareketlerinin başarısından söz etmek imkansızlaşır.

1990-92 yılları arasında alınan kararlar, daha önceki yıllarda toplanan Milli Eğitim Şuralarında alınmış olan kararların kısmi bir tekrarı durumundadır. Ayrıca bu yıllar içinde alınan kararların ölçme-değerlendirme alt sistemine ağırlık veren kararlar olduğu dikkati çekmektedir. Özellikle eğitim programı ile ilgili olarak alınan kararlarda, program = ders çizelgesi anlayışının sürdürüldüğü görülmektedir.

Bilimsel araştırma bulgularına dayanmayan ve aceleyle uygulamaya geçirilen bu kararların, uygulamada, sorunlar biriktikçe değiştirilmesi ve yıllar önce alınan kararların tekrar uygulamaya geçirilmesi bu konuda ilkesizliğin bir işareti sayılabilir.

1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarında uygulamaya konulan iki karar dikkati çekmiş ve daha başlangıç aşamasında çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Bu kararlardan birincisi kamuoyuna Şartsız Kurul olarak duyurulan, "öğretmenler kurulunda durumları görüşülecek öğrenciler" konulu karardır. Sınıfta kalma oranını azaltmak, 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konulan ders geçme ve kredi düzenine basamak teşkil etmek, okullar ve veliler üzerindeki maddi yükü azaltmak amacıyla uygulamaya geçirilen "Şartsız Kurul" kararı

uygulamada bazı düzensizliklere yol açmıştır. Uygulamada ortaya çıkardığı sorunlar başında da büyük eleştirilere konu olmuştur.

1991 yılı içinde alınan bir başka kararda “ders geçme ve kredi düzeninin” uygulanması kararı olmuştur. Bu düzen ilk olarak 1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şurasında “sınıf geçme yerine ders geçme usulü” olarak önerilmiş, 1970’de toplanan VIII. Milli Eğitim Şurasında “çeşitli programların ders geçme ve kredi düzeni esaslarına göre tamamlanması” ilke olarak kabul edilmiş, 1974’de IX. Milli Eğitim Şurası ile ders geçme ve kredi düzeninin uygulanması kararı alınmış ve X. Milli Eğitim Şurası ile yine bu düzenin uygulanması kararı tekrarlanmıştır.

29.8.1991 tarihli ve 130 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanarak tekrar uygulama kararı alınan ders geçme ve kredi düzeni, şartları uygun ve istekli olan bütün ortaöğretim kurumlarının birinci sınıflarında uygulamaya konulmuş ve kademeli olarak tüm sınıflarda uygulanacağı açıklanmıştır.

Ders geçme ve kredi düzeni, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insan-gücü ihtiyaçlarına yöneltecek, bir öğrenci akış modelidir (M.E. Özel Şurası Sayısı, 1981, s: 57).

1970 yılında toplanan VIII. Milli Eğitim Şurasında uygulanması ilke olarak benimsenen ders geçme ve kredi düzeninin o zamanki şartlar altında uygulanabilirliğini test etmek amacıyla uygulamaya dönük çalışmaların yapılamadığını görmekteyiz. Sadece, 1974 yılında 18 yıl önce Oğuzkan, Turgut ve Özoğlu tarafından “Ortaöğretimin ikinci devresinde ders geçme ve kredi düzeni üzerine bir simülasyon denemesi” konulu bir araştırma yapılmıştır.

1974-75 öğretim yılında, liseler, endüstri meslek liseleri, kız meslek liseleri, ticaret liseleri, ilköğretmen okulları ve imam-hatip liselerinden seçilen onaltı lisede denemesi yapılan ders geçme ve kredi düzeni, uygulamaya konulduğunda, programların gelişebileceği gibi yanlış bir varsayımına gidilmiştir.

Uygulamaya konulduktan çok kısa bir süre sonra yaygınlaştırılmadan yürürlükten kaldırılan ders geçme ve kredi düzeninin o yıllarda başarısız sonuçlar vermesini Oğuzkan konuya program çerçevesinde yaklaşımına bağlamaktadır.

“a) Programlardaki dersler ortak, özel ve seçmeli olarak nitelendirilmişse de, zorunlu ders sayısının çokluğu, derslerin birbirine bağlı

ön şartlar yaratması ders geçme ve kredi düzeninin işletilmesini güçleştirmiştir.

b) Çeşitli programların açılmaması, öğrencilerin program değiştirme olanaklarını kısıtlamış, yöneltme tavsiyelerinin uygulanmasını geniş ölçüde engellemiştir" (Oğuzkan, 1981, s. 157-158).

Ders geçme ve kredi düzeni ile ilgili olarak yapılan uygulamalar ve alınan kararlarda, programlardan sınıf geçme alt sistemlerine gidis yerine, ölçme ve değerlendirme halkasından programlara doğru tersine işleyen bir yaklaşımda bulunduğu görülmektedir. Yani aynı eksik ve ters yaklaşım 18 yıl sonra tekrarlanmaktadır. Son yıllarda orta-öğretimde yapılan ve yenilik olarak duyurulan girişimler acaba gerçekten yenileşme midir?

Programlarda seçimlik ders sayılarını arttırmak, not sistemini harflerle ifade etmek yada başarı ölçütlerini değiştirmek kaliteyi ve başarıyı arttırmaz.

Çünkü, sorunların böyle bilimsel olmayan yaklaşımlarla çözülmesi mümkün değildir. Programlarda, 1940'lı yıllardan beri seçimlik derslere yer verilmektedir. Bu nedenle, programa seçimlik derslerin konulması yenilik değildir. Ayrıca, eğitim sistemi için getirilen yeniliklerin uygulayıcıları olan yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya çok iyi adapte olması beklenirken, sisteminde yapılan değişikliklerden en son yönetici ve öğretmenlerin sadece genelgelerle haberdar edilmesi program geliştirme süreçlerine de ters düşmektedir.

Program geliştirme devamlı ve kapsamlı bir süreçtir. Bu yüzden, en uzak okulun dahi, bu alandaki akademik çalışmalardan ve yapılan araştırmalardan haberdar olması ve bizzat operasyonel çalışmalara girmesi sağlanamadıkça, program geliştirme, devamlı bir gelişim değil, fakat kısa vadeli değişimler şeklinde uygulanmaya devam edecektir. (Varış, 1988, s. 68).

Ülkemizde, eğitim alanında, niteliğe dönük çalışmalarda, eğitim programlarının geliştirilmesinin ele alınması gerekirken, sınıf geçmeye dönük not verme yaklaşımları üzerinde durulması, yumak olmuş zincir yığının tek bir halkasını onarmaya benzemektedir.

Programların geliştirilmesi için, amaçların, öğretim elemanlarının, öğrencilerin, içeriğin, öğretim strejilerinin, materyallerin, zamanlanmanın, maliyetin, değerlendirmenin vb. birbirleriyle ilişkili olarak topyekün geliştirilmesi önem taşımaktadır. Sorunlar, ancak sistem bütünlüğü içinde ele alındığı takdirde başarıdan söz edilebilir.

Bu yüzden 1990-92 yılları arasında girilen yenileşme çalışmalarının uygulamada nasıl bir sonuç verdiği incelemeye değer bulunmuştur. Program geliştirmede sistem yaklaşımı ile bütün boyutların geliştirilmesi gerekirken meselenin daha pratik, daha sayısal ve kamuoyunda politik etkisi olan sınıf geçirme boyutunun üzerinde durulması, teori-politika-araştırma-uygulama sistematığı açısından tutarlılık göstermekte midir?

Bu çalışma, programın yapısal boyutlarından biri üzerinde yoğunlaşan geliştirme olanaklarının belli bir zaman kesiti içinde uygulamada ne derece verimli ve başarılı olduğunu saptamak üzere yapılmıştır.

II. YÖNTEM

1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarında yenileşme etkinliklerine ilişkin olarak alınan kararlar ve bu kararların uygulamaya yansımaya durumunun program geliştirme açısından analizini konu alan bu çalışmada, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edebilmek için izlenen metodoloji bu bölümde ayrıntılarıyla verilmiştir.

1. Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı; 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarında yenileşme etkinliklerine ilişkin olarak alınan kararların uygulamaya yansımaya durumunu program geliştirme açısından analiz etmektir.

Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

a) 1923 ile 1990 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki yenileşme çalışmaları nasıl bir görünüm arz etmektedir?

b) 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarındaki gelişmelerin mahiyeti nedir?

c) Uygulamada Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Program Geliştirme arasında ilişki kurulmuş mudur?

d) Getirilmeye çalışılan yenilik konusunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

e) Yeniliklerin uygulamadaki başarısı için alınması gereken önlemler nelerdir?

2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 1990-1992 yılları arasında, ortaöğretim programları ile ilgili olarak almış olduğu kararlarla;

2. Ankara ili içinde yer alan 22 lise ile, bu liselerde görev yapan 29 yönetici ve sadece lise-1. sınıfların derslerine giren 81 öğretmenin görüşleri ile;

3. Araştırılan konu ile ilgili olarak ulaşılabilen her türlü kitap, rapor, yönetmelik ve belgelerin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ili içinde bulunan ortaöğretim kurumları oluşturmuştur.

Örneklem ise; bu grup içerisinde kademeli ve raslantısal yöntemle seçilerek belirlenmiştir. Örneklem grubunu, 1991-92 öğretim yılında lise-1. sınıflarda uygulamaya konan ve kademeli olarak yaygınlaştırılması düşünülen "ders geçme ve kredi" düzeninde yönetici ve öğretmen olarak görev yapan 110 kişi oluşturmuştur. Her okuldan 1'i yönetici 4'ü öğretmen olarak görev yapan 5 kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin Dil-Edebiyat, Fen-Matematik, Sosyal Bilimler ve Müzik-Resim-Beden Eğitimi gibi branşlarda görev yapmasına dikkat edilmiştir.

4. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Ortaöğretim programları ile ilgili olarak 1990-1992 yılları arasında yapılan yenileşme çalışmalarının uygulamaya yansımalarını durumunu program geliştirme açısından analizini yapmayı amaçlayan bu araştırma iki grup veriden söz edilebilir.

Birinci grup verilerde; 1923 yılından itibaren ortaöğretim programlarının geçirmiş olduğu evrimi ortaya koyabilmek için, toplanan Heyet-İlmiyeler Milli Eğitim Şuraları ile 1939 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda alınan kararlar ve önemli gelişmeler yer almaktadır. Ayrıca; 1990-1992 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan ve kamuoyuna reform olarak duyurulan kararlar sergilenmiş ve bu kararların bir değerlendirmesi yapılmıştır.

İkinci grup verilerde ise; ortaöğretim kurumlarında 1991-92 öğretim yılında uygulamaya konulan "ders geçme ve kredi düzeni" ile ilgili olarak araştırma kapsamına alınan okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlere uygulanan görüşmeli anket formu ile toplanan bilgiler yer almaktadır. Görüşmeli anket formu iki bölümden oluşmuştur.

İlk bölümde örnekleme giren kişilere ilişkin bilgiler yer alırken ikinci bölümde “ders geçme ve kredi düzeni uygulamasına ilişkin açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Görüşme formu ile örneklem grubunun tümüne ulaşılmış ve veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır.

5. Toplanan Verilerin Analizi ve Düzenlenmesi

İlgili literatürün taraması ile elde edilen veriler araştırmannın sorunsal çerçevesini oluşturmak amacıyla kullanılmıştır. Bu amaçla 1923-26 yılları arasında toplanan Heyet-i İlmîyelerde, 1939’dan itibaren toplanan Milli Eğitim Şuralarında, Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nda, ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararlar incelenerek, bu kararların eğitim programı ile ilgili olanları ayrıştırılarak sergilenmiştir.

Görüşmeli anket formu ile elde edilen veriler ise, frekans ve yüzde kullanılarak, tablolar halinde verilmiş ve yorumları yapılmıştır.

6. Tanımlar

Ortaöğretim: Temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğretim veren, öğretim kurumlarının tümünü kapsar (METK, Madde 26).

Eğitimde Program Gelistirme: Gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür (Varış, 1988, s. 21).

Eğitimde Reform: Geniş ölçüde yenileşmedir. Başka bir deyişle, bir yenileşme eğitim sistemine nüfuz ettikçe ve yaygınlaştıkça reform niteliği taşımaktadır (Varış, 1985, s. 190).

Eğitimde Yenileşme: Yenileşme, bir sosyal sistemde bireylerin davranış biçimlerindeki vaki değişimlerdir. Eğitimde yenileşme ise, en geniş perspektifle toplumsal değişme, en spesifik yaklaşımla bireyin tavırlarının değişmesidir. (Varış, 1985, s. 57).

Ders Geçme ve Kredi Düzeni: Basit anlamda, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi yoluyla, öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insangücü ihtiyaçlarına göre yöneltmede, bir öğrenci akış modelidir. (M.E. Özel Şura Sayısı, 1991, s. 57).

Öğrencilerin, her bir derste gösterdikleri başarı derecesini esas alan ve daha esnek olarak öğrenci akışını bireyselleştirmeye yarayan bir yaklaşımdır (Özoğlu, Turgut, Oğuzkan, 1974, s. 26).

III. SONUÇ VE ÖNERİLER

I. ÖZET

Bu araştırma, 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programlarının yapısal bir boyutu ile ilgili olarak yapılan kuramsal çalışmaların uygulamaya yansımaya durumu, analiz etmek amacıyla yapılmıştır.

Bu amaçla; 1923 yılından itibaren toplanan Milli Eğitim Şuralarının, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu'nun, ortaöğretim programları ile ilgili olarak almış oldukları kararlar incelenmiş ve bu kararların uygulamaya yansımaya durumu belirlenmiştir. Aynı zamanda, kamuoyuna reform olarak duyurulan ve 1991-92 öğretim yılında Lise 1 sınıflarda uygulamaya yeniden geçirilen Ders Geçme ve Kredi Düzeni'nin uygulamadaki durumu değerlendirilmiştir.

Araştırmaya veri toplamak amacıyla, Ankara ili içinde yer alan liseler ve mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarından kademeli ve rastlantısal yöntemle belirlenen 22 okulda görev yapan yönetici ve öğretmenlere bu düzenin uygulanması hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için görüşmeli anket formu uygulanmıştır.

Görüşmeli anket formu Dil-Edebiyat, Fen-Matematik, Sosyal Bilimler ve Müzik, Resim, Beden Eğitimi gibi branşlarda görev yapan 29 yönetici ve 81 öğretmene uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular, yüzde ve frekans kullanılarak tablolar yardımıyla sergilenmiş ve yorumları yapılmıştır.

Araştırma sonucu 1990-92 yılları arasında ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararların uygulanmaya yeterince geçirilemediği, yapılan yenileşme çalışmalarının program geliştirme anlayışından uzakta olduğu görülmüştür. Bu yüzden de, yapılan uygulamaların başarısından ve sürekliliğinden söz etmenin imkansız olduğu görülmüştür.

2. SONUÇLAR

1990-1992 yılları arasında ortaöğretim programları ile ilgili olarak alınan kararların uygulamaya yansımaya durumunu program geliştirme

açısından analiz etmeyi amaçlayan bu araştırmada varılan sonuçlar aşağıda kategorik olarak verilmiştir.

(i) Cumhuriyetin ilanından 1946 yılına kadar kuruluş evresini yaşayan milli eğitimimiz, 1950 yılından itibaren kalkınmanın gerektirdiği adaptasyonu yapamamıştır. Orta öğretimle ilgili olarak alınan şura kararları incelendiğinde, Türk ortaöğretim sisteminde bu kararların zamanında uygulamaya geçirilemediği ve halen çeşitli arayışların olduğu göze çarpmaktadır.

(ii) 1990-1992 yılları arasında MEB. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlarda, ortaöğretim programlarına sistem bütünlüğü içinde yaklaşılmadığı görülmüştür.

(iii) 1991-1992 öğretim yılında uygulamaya konulan "Ders Geçme ve Kredi Düzeni"nin program geliştirme anlayışı çerçevesinde ele alınmadığı görülmektedir.

(iv) Uygulamaya geçirilen "Ders geçme ve kredi düzeni" gerekli alt yapı oluşturulmadan acele ile uygulamaya konulmuş ve birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu araştırma ile, uygulamada ortaya çıkan sorunlar şöyle belirlenmiştir:

a) Milli Eğitim Bakanlığı ile okullar arasında iletişimin zayıf olduğu; öğretmen, yönetici ve öğrencilerin yeni düzenle ilgili olarak bilgilendirilmedikleri görülmektedir.

b) Yeni düzenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için okullardaki sınıf sayılarının ve araç-gereçlerin yeterli olmadığı görülmektedir.

c) Seçimlik ders esasına dayanan yeni düzende, okullarda açılan seçimlik ders sayıları düşüktür ve açılan derslerin ötedenberi liselerde seçimlik ders olarak verilen dersler olduğu göze çarpmaktadır.

ç) Sömestir esasına dayanan yeni düzende, derslerin haftalık saatlerinde yoğunlaştırma yapılmamıştır.

d) Programa alınan zorunlu derslerin, öğretmen ve yöneticilere göre, üniversiteye giriş açısından uygun içerikte düzenlenmediği görülmektedir.

e) Öğrencilerin seçimlik dersleri seçmeleri konusunda "rehberlik hizmetleri" yetersiz kalmaktadır.

3. ÖNERİLER

Araştırmamızın sonuçlarına ilişkin getirebilecek öneriler aşağıda sıralanmıştır.

(i) Milli eğitim sistemimiz ile ilgili olarak yapılması düşünülen her türlü yenileşme ve reform çalışmaları, milli eğitim teori ve politikasıyla tutarlı olarak, program geliştirme anlayışı ile sistemin tümünün geliştirilmesine yönelik bir araştırma projesi planlanmalıdır.

(ii) Öğretmenler için yapılacak olan hizmet içi eğitim mekanizması, eğitim sisteminde yapılması düşünülen geliştirme çalışmaları doğrultusunda hizmet vermelidir. Bu yoldan;

a) Yöneticilerin,

b) Müfettişlerin,

c) Öğretmenlerin, yapılmak istenen geliştirme çalışmaları hakkında genişleyen halkalar halinde bilinçlendirilmeleri gereklidir.

(iii) Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde çalışanlar, yapılmak istenen yeniliklerden haberdar edilmelidir.

(iv) Getirilmesi düşünülen herhangi bir değişiklik ya da yeniliğin uygulanabilirliğini arttırmak için kitle iletişim araçlarının yardımı ile kamuoyunun sürekli olarak bu konularda bilgilendirilmesi gereklidir.

(v) Yenileşme hareketi, milli eğitim politikasını uygulamaya dönüştüren programlar aracılığı ile ele alınmadığı için, ilgililer yapılmak istenen değişiklikleri kendilerine çarptıkça biçimsel olarak öğrenmektedirler. Oysa sorunun çözümü için; kuramın uygulamaya dönüştürülmesinde, bürokrasi, bilim adamı ve uygulayıcıların eşgüdüm içinde çalışmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

MEB. Milli Eğitim Özel Şura Sayısı. Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1981.

"Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemi İlk Dönem Uygulamaları" Eğitim ve Bilim Dergisi Özel Sayı, TED Yayınları, 1992.

Oğuzkan, Turhan., Türkiye'de Ortaöğretim ve Sorunları. Hisar Eğitim Vakfı Yayınları, No: 1-1981.

UNESCO. International Conference on Education 40th Session. International Bureau of Education Final Report Genova-2-11 December-1986.

Varış, Fatma., Eğitim Bilimine Giriş. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 146, Ankara 1985.

—, Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler". A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 157, IV. Baskı, Ankara 1988.